

Florea Burtan

**Aprecieri
critice**

de Nicolae Dina

Aflat de câteva bune decenii în grațiile Euterpei, sub semnul căreia își dau mâna inteligența artistică (simbolizată de Ethos), alături de emoțiile și sentimentele sale (aflate sub patronajul lui Pathos), elemente care definesc (și) discursul liric, autorul a nu mai puțin de 16 cărți de poezie, listă în fruntea căreia se află primul volum premiat, cel de debut, „*Flaut pe răni*”, și care se încheie cu ultimul, „*Tren printre zodii*”, și acesta premiat, fără a-l uita pe prozator, creator a trei volume de proză scurtă și unui roman, realizări ale crezului său potrivit căruia „proza mea este o prelungire a trăirilor lirice”, **Florea Burtan** s-a bucurat de aprecierile unanime ale criticii literare, fiind considerat un „poet născut și nu făcut” (Florentin Popescu), un „romantic incurabil” (Dumitru Anghel), care, în universul său liric „se încapățânează (în sens pozitiv și spre cinstea lui, n.n.) să rămână un romantic, un romantic care cunoaște rigorile clasicului și care a experimentat structurile lirice moderne” (Ana Dobre).

Veritabila și profunda conștiință lirică („Eu încerc să iau din viață și din lumea poeziei partea de frumos, de candoare și melancolie, de bucurie și iubire, încercând să ajung la esențe.”) a acestui poet „neoromantic atent la canoanele versificației și ale rimei” (Simona-Grazia Dima) se manifestă, cu asupra de măsură, și în ultimul său volum, „*Tărâmul pierdut*” (Editura Neuma, 2019), din care transpar „temele [...] moderne, dar dintotdeauna ale poeziei: viața, iubirea, singurătatea, dorul, melancolia, moartea”, cum însuși afirma într-un interviu, univers tematic

realizat printr-o profunzime a expresiei, adică esența discursului unui liric care și-a pus existența și trăirile sub semnul metaforei.

Subtitlul „**Poeme de odinioară**”, care însoțește, iată, încă un volum liric, sugerează ideea că versurile sale cantabile îi surprind propriile sentimente ca o melodie a stărilor sufletești înflăcărare. Totodată, prin el se subînțelege, conform propriei afirmații, „o reîntoarcere către tinerețea pierdută, o recuperare și o reconstituire lirică a acelei lumi diafane, pe care o consideram pierdută definitiv”. Nu cumva acea „tinerețe” petrecută într-un „cătun” (motiv liric recurent) este „tărâmul pierdut” din titlul volumului, din moment ce „tinerețea mea rătăcește pe alte cărări,/n-o recunosc, îmi face semne ciudate” („*Cerșetorii mă îmbie*”), iar „numele meu e din ce în ce mai bătrân,/stă ghemuit pe o frunză uscată” și „de aici, nu mai pot pleca nicăieri,/a venit vremea să fim numărați” („*N-am unde fugi*”)?

Viața reală, cu tot ceea ce înseamnă ea, bun sau rău, îl copleșește și îi diminuează șansele de scăpare, constatând că „ora pedepsei ne pune la jug”, iar „casa aceasta nu mai are ieșire”, poetul nemaivând loc de refugiu: „N-am unde fugi. Văzduhul mă latră,/Țărâna, și ea stropită cu var,/Orașul e o stană de piatră,/Lațul se-ntinde, sclipitor și amar”. Nimeni și nimic, nici oameni („De la ei nu mă aștept la nimic bun,/De m-ar prinde, m-ar duce la oaste.”), nici natura, altădată ocrotitoare, dar acum „face prăpăd,/precum pe mărele lumii pirații” („*Mă streacor printre oameni*”) nu îi mai sunt de ajutor.

Conștient că „viața[...]e o călătorie ciudată,/ca un tren fără roți, fără șine,/din care poți coborî o singură dată” („*Fără tine...*”), poetul încearcă să depășească toate capcanele labirintului pe care îl reprezintă existența, scop pentru care „caută drumul ce nici nu există,/drum care, sperii, duce în viitor” („*Singurul visător*”), dar „toate drumurile se vor pierde, sub zări/toate drumurile se vor îneca în pământ”, iar „moartea va ieși la prădat, suspinând” („*Cel plecat, cel rămas*”). Nici „îngerul păzitor” de altădată nu-l mai poate ajuta, „își ține aripile strânse pe spate”, iar, în momentul amurgului vieții, „nu mai are nicio putere,/mă privește, indiferent și străin” („*Gândul a renunțat să te caute*”). Nici de la Dumnezeu

nu obține un răspuns clar, întrebările sale subliniind nesiguranța vieții, lupta cu propriul sine, un labirint mult mai sofisticat decât viața însăși, devenind pericolul cel mai greu de depășit: „Cât amurg, Doamne, cât palid amurg/Mai ai de pus în mine și de zidit?/[...]/Cât mai am, Doamne, de îndurat?/Unde s-o fi dus bătrâna mireasă?” („*Ultimul poștalion*”).

Este o premoniție a cataclismului biologic ce va lovi omenirea sau o simplă (dar dureroasă) constatare a crizei existențiale în care se află aceasta de ani buni, criză care va duce la extincția universală? O rătăcire într-o lume haotică, sub presiunea timpului („pustiul din secunde”), constată poetul, ca purtător de cuvânt al întregii umanități aflate sub semnul morții („bătrâna mireasă”) și învinse în lupta cu timpul inexorabil: „Am obosit, cu toții, vom pieri,/Ca de o nesfârșită boală,/[/...]/Ni s-au tocit veșmintele, ne dor,/ Și zilele ni s-au împușinat”. Tristețea, disperarea, spaima zbuciumă sufletul poetului, se află la originea interogațiilor retorice, a întrebărilor existențiale, normale, de altfel, într-o asemenea conjunctură nefavorabilă vieții: „Unde suntem? Nu ne aude nimeni?/Cât labirint s-a prăbușit în noi?”. Există, totuși, o fărâmă de speranță reprezentată de acea „făclie”, simbol religios al credinței în puterile Divinității de a scoate omenirea la liman, de a-i asigura perpetuarea existenței, iar, pentru poet, de a-i arăta calea ieșirii din labirintul în care se zbate spre a accede la lumină, spre a reajunge pe acel „tărâm pierdut”, cândva tărâmul fericirii crezute veșnice: „Aprindeți o făclie, de aveți,/Să alungăm pustiul din secunde,/Adâncă noapte plină de primejdii,/De prădători cu mâinile flămânde” („*Labirintul din noi*”).

Aflat sub imperiul sentimentului de dragoste exprimat fără echivoc de iubita sa („Tu ești mirele meu, iubitul promis,/Trăitor într-o lacrimă, și acolo închis”.), poetul trăiește din plin dorințele acesteia care îl îndeamnă: „la-mă în brațele tale răbdător de cuminți,/Uite, sânii mei te respiră, tăcuți și fierbinți” („*Iubita mă ademenește*”). Este aceeași iubită de cândva, despre care „îngerii scriau poezii”, fiindcă „frumusețea ei n-avea somn, nici hotar” și pentru că „își purta frumusețea ca pe un crin” („*Îngerii scriau poezii*”), neasemuita ființă angelică de pe „tărâmul pierdut”, cu „genunchii...somnoroși”, „liniștitor de frumoasă”, cu

„pletele calde” și „umerii, de zăpadă”, dar, mai ales, cu „ochii...primitori” („*Ochii mei se răsfăță*”), fără de care viața nu ar avea niciun rost, fiindcă „dacă n-ai fi atât de frumoasă, acum aș muri/dacă n-ai sta lângă mine, nu aș mai respira”, prezența ei iscând în sufletul îndrăgostitului o stare de fericire nețărmurită, de extaz, fiind „ispititoare și pură”, arzând ca „o flacără curgătoare” și răspândind „toată mireasma din crâng” („*Sunt fericit că te am...*”). Ritualul erotic vine ca o împlinire a iubirii, este momentul fericit când căldura inimii lui întâlnește puritatea sufletului ei, „crinul” devenind simbolul acesteia, iar „stelele” reprezentând aspirația omului (deși efemer ca un „crin răbdător scânteind în zăpadă”) spre dragostea ideală: „Trupul ei murea și învia în brațele mele/[...]/Ardeam tot – seducător și flămând,/Îi cerșeam gura, s-o întreb ce mai face/[...]/Pluteam răsfățați de o candidă boală,/Mângâierile țineau loc de inutile cuvinte” („*Crin înflorind în zăpadă*”).

Dar, odată cu „tărâmul pierdut”, timpul când „între noi nu era vamă”, s-a destrămat și fericirea, iubita fiind undeva departe, până la ea așternându-se „numai drum interzis/în pragul meu – munți de cenușă” și nici măcar îngerul păzitor nu mai ocrotește ce a fost, odată, o iubire înălțătoare, fiindcă „și el a îmbătrânit, mi se pare,/stă supărat și retras, pe un nor” („*Ar trebui să îmi pun aripă*”).

De o frumusețe lirică rară și de o sensibilitate ieșită din comun, exprimând toate fațetele iubirii absolute și inalterabile în timp și spațiu, sunt poemele ultimul ciclu. Primul lucru care îl atrage pe cititor este paralelismul sintactic realizat prin adresarea imperativ-rugătoare „Hai (cu mine), iubito”, devenit simbol al impulsului repetitiv al unui poet însuflețit de sentimente profunde, de dor, de trăiri afective delicate pe care le împărtășește deschis celei cu care dorește refacerea cuplului biblic, „stăpâni peste rai, peste râuri și munți”, unde „ne așteaptă la o poartă sfinții și îngerii/flaute line, din miresme suave curgând,/faguri de miere ținute în brațe de vânt” („*A treia invocație*”), de fapt, acolo „unde am mai fost, cândva, amândoi/când nu aveam nume, trăiam, fără teamă, și goi” („*A noua invocație*”). Crângul, „chilia din munți, printre brazi suspendată”, odaia cu patul „acoperit cu petale de

măr” și unde „focu-i aprins, lampa suspină, duioasă”, „lanul de maci” sunt tot atâtea toposuri reprezentând natura și mediul casnic, deci „pierdutul tărâm”, despre care își vor aminti culegând „brebenei de salcâmi”. Și orașul cu „caleștile” sale, cu „tramvaiul cu cai” străbătând „străzi pardosite cu petale de crin”, are locuri memorabile de care sunt legate cele mai frumoase amintiri ale poveștii lor de dragoste, locuri „de unde, cândva, scrisori nesfârșite ți-am scris”, evocate cu nostalgie, deoarece Cuțitul de Argint, Hanul cu Tei, Oborul, Piața Unirii, Piața de Flori, Gara Obor devin toposurile urbane ale întâlnirilor de odinioară unde își recheamă iubita ca să „ne aducem aminte de pierdutul tărâm” și promițându-i că, iarăși, „am să-ți cad la picioare, fericit și supus,/rostind vorbe ce doar în gând ți le-am spus”.

Gândurile, speranțele, idealurile unui poet melancolic și meditativ își găsesc exprimarea într-un volum ale cărui versuri excelează, sub semnul metaforei scânteietoare, prin delicatețe, sensibilitate, har artistic, muzicalitate, cultivând un lirism romantic, fără a neglija lirica modernă, mai ales prin tematică.

NICOLAE DINA